



QORTI CIVILI (SEZZJONI TAL-FAMILJA)

ONOR. IMHALLEF
RAYMOND C. PACE

Seduta tat-30 ta' Novembru, 2005

Citazzjoni Numru. 402/2004

A

vs

B

Il-Qorti,

I. PRELIMINARI.

Rat ic-citazzjoni attrici datata 23 ta' Novembru 2004 a fol. 1 tal-process fejn gie premess:-

Illi I-kontendenti zzewgu fit-22 ta' Novembru 2002 kif jirrizulta mill-anness certifikat taz-zwieg Dok. "A";

Illi I-kunsens tal-partijiet kien vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja matromaniali jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenziali tagħha kif kontemplat fl-artikolu 19 (1) (d) tal-Kap. 255 tal-Ligijiet ta' Malta;

Illi I-kunsens tal-partijiet inkiseb bl-eskluzjoni posittiva taz-zwieg innifsu jew ta' xi wiehed jew iktar ta' I-elementi essenziali tal-hajja mizzewga kif kontemplat fl-**artikolu 19 (1) (f) tal-Ligijiet ta' Malta;**

Illi I-konvenut kien milqut b'anomalija psikologika serja li ghamlitha mpossibbli ghalih li taqdi I-obbligazzjonijiet essenziali taz-zwieg kif kontemplat ukoll fl-**artikolu 19 (1) (f) tal-Ligijiet ta' Malta;**

Illi I-konvenut, ghalkemm mhux interdett jew marid b' mohhu, ma kellux fiz-zmien li sar iz-zwieg, ukoll minhabba raguni temporanja, setghat intellettwali jew ta' rieda bizzejed biex jinholoq kunsens ghaz-zwieg kif kontemplat fl-**artikolu 19 (1) (h) tal-Kap. 255 tal-Ligijiet ta' Malta;**

Illi ghalhekk iz-zwieg kontrattat bejn il-kontendenti huwa null u bla effetti kollha tal-ligi;

Illi I-istess attrici talbet lil din il-Qorti sabiex ghar-ragunijiet premessi:-

1. Tiddikjara null u bla effett ghall-finijiet u effetti kollha tal-ligi z-zwieg kontrattat bejn il-kontendenti fit-22 ta' Novembru 2002;

Bl-ispejjez u I-konvenut ingunt in subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni tal-attrici, il-lista tax-xhieda u tad-dokumenti a fol. 3 u fol. 4 tal-process.

Rat id-dokumenti esebiti konsistenti fic-certifikat taz-zwieg tal-kontendenti Numru 2006/2002 bhala Dok. "A:" a fol. 5 tal-process.

Rat id-digriet tal-Qorti moghti fl-20 ta' Jannar 2005 (fol.7) fejn il-Qorti pprefiggiet lill-attrici tletin (30) gurnata sabiex tipprezenta il-provi kollha li tista' tressaq permezz tal-procedura tal-affidavits bin-notifika lill-kontro-parti jew lid-difensur tagħha li nghata I-istess terminu ta' tlettin (30) gurnata sabiex jipprezenta I-provi tieghu bil-procedura ta' I-affidavits.

Rat in-nota tal-attrici A datata 3 ta' Marzu 2005, a fol 12 li permezz tagħha prezentat l-affidavit tagħha esebiet bhala Dok. "DM1" datat 3 ta' Marzu 2005, u ta' **Therese Briffa**, omm l-attrici bhala Dok. "D M 2" datat ukoll 3 ta' Marzu 2005 a fol. 17 u 18 tal-process.

Rat ir-rikors tal-attrici datat 29 ta' April 2005, a fol. 21. fejn talbet bir-rispett lil din il-Qorti biex jogħobha tawtorizza n-notifika tac-citazzjoni, l-avviz tas-smiegh u l-affidavit esebiti mill-attrici bil-proceduri ta' affissjoni u pubblikazzjoni fil-Gazzetta tal-Gvern u gazzetta lokali wahda u dan taht dawk il-provedimenti li jidrilha xierqa wopportuni.

Rat id-digriet datat 2 ta' Mejju 2005 fejn il-Qorti laqghat it-talba u ordnat li ssir in-notifika abbaži ta' **l-artikolu 187 (3) tal-Kap 12** skond kif mitlub.

Rat il-verbal datat 28 ta' April 2005, fejn il-kawza giet differita b'ordni tal-Qorti għad-9 ta' Novembu 2005.

Rat in-nota tal-attrici A datata 29 ta' April 2005, a fol. 24, li permezz tagħha prezenta l-affidavit tan-nanna tagħha **Paulina Pantalleresco**, li hu datat 28 ta' April 2005.

Rat li saret in-notifika permezz ta' l-affissjoni skond riferti indikati a tergo ta' fol. 27 tal-process.

Rat il-publikazzjoni fil-gazzetta tal-gvern skond il-ligi datata 14 ta' Lulju 2005 a fol. 28 tal-process.

Rat in-nota tal-attrici datata 12 ta' Ottubru 2005 li permezz tagħha esebit estratt minn gazzetta lokali *ai fini* ta' notifika tac-citazzjoni u tan-nota bl-affidavits, liema estratt tal-gazzetta lokali huwa datat 11 ta' Ottubru 2005 f' "The Malta Indipendent" kollox a fol. 30 tal-process.

Rat il-verbal datat 9 ta' Novembru 2005, fejn Dr. David Camilleri ghall-attrici ddikjara li ma hemm l-ebda kawza pendent quddiem it-Tribunal Ekklesjastiku. Dr. David Camilleri ddikjara li saret in-notifika a bazi tad-digriet tat-2

ta' Mejju 2005 kif mitluba. Il-konvenut gie msejjah diversi baqa' ma deherx. Il-kawza giet differita għat-30 ta' Novembru 2005 għas-sentenza bil-fakolta' li l-konvenut jipprezenta nota ta' osservazzjonijiet fi zmien ghaxart ijiem mid-data ta' l-istess verbal u bin-notifika lill-kontroparti jew lid-difensur tagħha, li jkollhom l-istess terminu biex jirrispondu.

Rat il-provi kollha prodotti.

Rat id-dokumenti kollha esebiti.

Rat l-atti kollha tal-kawza.

II. KONSIDERAZZJONIJIET.

i) PRINCIPJI LEGALI.

Illi l-attrici qed tibbaza t-talba tagħha abbazi tal-**artikolu 19 (1) (d) (f) u (h) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta.**

Illi l-**artikolu 19 (1)** jipprovdi li “*b'zieda mal-kazijiet fejn zwieg ikun null skond xi dispozizzjoni ohra ta' dan l-Att, iz-zwieg ikun null:-*

(d) *jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun vizzjat b'diffett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenziali tagħha, jew b'anolomija psikologika serja li tagħmilha mpossibbli għal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenziali taz-zwieg.*

(f) *jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu, jew ta' xi wieħed jew aktar mill-elementi essenziali tal-hajja mizzewwga, jew tad-dritt ghall-att taz-zwieg.”*

(h) *“jekk xi wahda mill-partijiet, ghalkemm ma tkunx interdetta jew marida, ma kellhiex fiz-zmien li sar iz-zwieg, ukoll minhabba raguni temporanja, setghat intellettwali jew ta' rieda bizzejjed biex jinholoq kunsens ghaz-zwieg”.*

Illi kif inghad l-attrici tissottometti li z-zwieg bejna u bejn il-konvenut għandu jigi dikjarat null *inter alia* abbażi ta' l-artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255 li jghid li hemm kaz ta' nullita' taz-zwieg:-

"(d) jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet esenziali tagħha, jew b'anomalija psikologika serja li tagħmilha mpossibbli għal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet esenziali taz-zwieg".

Illi dwar dan is-sub-artikolu din il-Qorti kif presjeduta diga' kellha okkazjoni tezaminah, u għalhekk tagħmel referenza għas-sentenza **"Joseph Borg vs Maria Nicolina Cutajar già Borg"** (Cit. Nru. 1564/97/RCP – deciza fil-21 ta' Ottubru 1999) u ghall-principji hemm enuncjati.

Illi fis-sentenza **"Kevin Spiteri vs Avukat Dr. Renzo Porella Flores et noe"** (Cit. Nru. 2443/97/RCP – deciza 18 ta' Jannar 2000) il-Qorti għamlet referenza ghall-espozizzjoni ta' **Viladrich**:

"Thus, there is grave lack of discretion of judgement when it is proven that a contracting party lacks intellectual and volitional maturity necessary to discern, in view of binding oneself in an irrevocable manner, the essential rights and duties of marriage, which are the object of mutual surrender and acceptance. The discretion of judgement refers to that degree of maturity of comprehension and of will of the contracting parties which enables them to give and receive each other, through a juridical bond, in a unique community of life and love. This community is indissolubly faithful, ordered to the good of the spouses as well as to the procreation and education of the offspring" (**Viladrich, P.J., "Matrimonial Consent in Code of Canon Law Annotated."** (Montreal, 1993), p. 686).

Illi kwantu ghall-obbligazzjonijiet esenziali taz-zwieg, din il-Qorti tifhem li, fin-nuqqas ta' definizzjoni jew indikazzjoni fil-Kap. 255, dawn l-obbligazzjonijiet esenziali huma dawk li fis-socjeta` Maltija dejjem u invarjabbilment gew

ritenuti bhala l-obbligazzjonijiet essenziali taz-zwieg. Dawn huma "*the obligation concerning the conjugal act or carnal union, as bodily union and basis of procreation; the obligation of the community of life and love as an expression of the union between man and woman, mutual well-being, which is inseparable from the provision of an environment conducive to the reception and education of children; and the obligation to receive and bring up children within the context of a conjugal community. It is important to remember that these essential obligations must be mutual, permanent, continuous, exclusive and irrevocable so that there would be incapacity if one of the contracting parties should be, due to a psychological cause, incapable of assuming these obligations with these essential characteristics*" (**Viladrich, P.J.**, op.cit., pg. 687).

Illi wkoll fis-sentenza "**Alexandra sive Sandra Farrugia vs Raymond Farrugia**" (P.A. (VGD) 10 ta' Settembru 1997) inghad wkoll li:

*"Kwantu għad-difett serju ta' diskrizzjoni ta' gudizzju – Art. 19 (1) (d) – biex ikun hemm nuqqas serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju jrid ikun hemm inkapacita' psikika (mhux necessarjament anomalija psikologika fis-sens mediku psikjatriku) jew kostituzzjonali li wiehed jagħraf u jirrifletti, jew li jiddeciedi liberalment, fuq l-oggett tal-kunsens matrimonjali ("**Isabelle Zarb vs Stephen Attard**" – P.A. 21 ta' Novembru 1995). Mhix għalhekk kwistjoni ta' nkompatibilita' ta' karatru, jew ta' decizjoni jew decizjonijiet zbaljati. Il-paragrafu (d) ikompli jitkellem dwar "anomalija psikologika serja li tagħmilha mpossibbli għal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenziali taz-zwieg". Il-Qorti tosċċera li l-ligi tagħna tirrikjedi mhux biss anomalija psikologika tkun wahda serja, izda li tkun tagħmilha mpossibbli mhux semplicement diffici, li wiehed jaqdi l-obbligazzjonijiet essenziali taz-zwieg ossia jassumihom".*

Illi għalhekk b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju l-legislatur ma riedx ifisser semplicement kwaliasi stat ta' immaturita` li parti jew ohra fiz-zwieg tista' tkun fiha fil-

mument li jinghata l-kunsens reciproku (“**Nicholas Agius vs Rita Agius gia Caruana**” – P.A. (VDG) tal-25 ta’ Mejju, 1995).

Illi li kieku l-legislatur irrikjeda maturita` shiha u perfetta, ftit jew addirittura ebda zwieg ma kien ikun validu. Innuqqas ta’ “*discretio judicii*” hu kuncett guridiku ntrinsikament marbut mal-kapacita` ta’ parti jew ohra fiz-zwieg li taghti l-kunsens liberu u xjenti tagħha għar-rabta taz-zwieg. Kif jispjega l-gurista **Colagiovanni** meta sostna li:-

“Il matrimonio, in quanto patto ossia “foedus” richiede una capacita` intellettuale e volitiva al di sopra di ogni altro contratto che e` per lo meno rescindibile, in casi determinati dalla legge, richiede quindi una integrita` di mente e di liberta`, dato che si tratta di assumersi una “servitus” per tutta la vita” (**Forum**, 1990, Vol. 1 part I, p. 72).

Illi pero’, kif già ingħad, b’immaturita` jew difett serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju id-dottrina u l-gurisprudenza “non si riferiscono ad una piena e terminale maturita`, non esigono nei nubenti una conoscenza perfetta ed esaustiva di ciò` che comporta il matrimonio, non richiedono una preveggenza chiara ed assoluta di ciò` che può compartire la vita coniugale, ne` un perfetto equilibrio volitivo-affettivo, ne` infine una conoscenza perfetta delle motivazioni della scelta matrimoniale. Ecco perché riesce più appropriato l’uso del termine *discrezione di giudizio*, che fa riferimento ad un certo discernimento ma non implica il raggiungimento di una maturita` piena” (**Pompedda, M.F., “Il Consenso Matrimoniale in Grochlewski”** – Pompedda – Zaggia, **“Il Matrimonio nel Nuovo Codice di Diritto Canonico”** (Padova, 1984), p. 46).

Illi kif gie affermat diversi drabi minn din il-Qorti, inkluz fis-sentenza “**Alessandra sive Sandra Mc Monagle qabel Mamo vs Mario Mamo**” (P.A. (VDG) 26 ta’ Ottubru 2000) ikun hemm id-difett serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju fis-sens ta’ l-ewwel parti tal-paragrafu (**d**) imsemmi kemm-il

darba jirrizulta li, “*fil-mument ta’ l-ghoti tal-kunsens matrimonjali, parti jew ohra tkun priva b’mod sostanzjali, ossia gravi, minn dik il-fakolta` kritiko-estimativa jew kritiko-valutativa dwar l-oggett tal-kunsens taz-zwieg, jew minn dik il-maturita` affettiva li hija presuppost ghal ghazla libera dwar l-imsemmi oggett. Id-difett serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju, ghalhekk, ma hux semplicemente nuqqas ta’ hsieb, nuqqas ta’ riflessjoni; anqas ma jfisser li wiehed jagħmel ghazliet jew jiehu decizjonijiet zbaljati – in fatti decizjoni jew ghazla zbaljata hi perfettament kompatibbli ma’ diskrezzjoni ta’ gudizzju*” (ara, “**Emmanuel Camilleri v. Carmen Camilleri**”, P.A., 10 ta’ Novembru 1995).

Illi l-istess sentenza tkompli tghid “*li parti fiz-zwieg ma tkunx fehmet sufficientement, fis-sens li ma tkunx hasbet bizzejjed jew ma tkunx irriflettiet bizzejjed fuq il-hajja mizzewga jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali tal-hajja mizzewga, ma jammontax necessarjament ghal difett (serju) ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju*” (“**Selina-Maria Vella Haber v. Joseph Gatt**”, P.A., 15 ta’ April 1996”).

Illi ghalhekk biex ikun hemm in-nuqqas jew difett serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju kif ravvizat fl-**artikolu 19(1) (d)** irid ikun hemm l-inkapacita` psikika (mhux necessarjament anomalija psikologika fis-sens mediku / psikjatriku) jew kostituzzjonali li wiehed jagħraf u jirrifletti, u li jiddeciedi liberament, fuq l-oggett tal-kunsens matrimonjali (ara f’dan is-sens, fost ohrajn, “**Jacqueline Cousin v. Bernard Simler**”, P.A., 3 ta’ Gunju 1998; “**Roseanne Cassar v. Kenneth Cassar**”, P.A. 19 ta’ Ottubru 1998; u “**Carmelo Grima v. Mary Andrews**”, P.A., 2 ta’ Novembru 1998).

Illi proprju ghalhekk ukoll il-legislatur jirrikjedi li d-difett ta’ diskrezzjoni jrid ikun wieħed serju u l-anomalija psikologika tkun wahda serja.

Illi kif jispjega **Bersini**, id-diskrezzjoni ta’ gudizzju tikkonsisti f’zewg elementi distinti izda konkorrenti u interdependent:-

*“La piena avvertenza e il deliberato consenso La piena avvertenza si riferisce alla sfera intellettiva, il deliberato consenso a quella volitiva. In altri termini, la discrezione di giudizio comprende la maturità di giudizio e la maturità affettiva La maturità di giudizio comporta una conoscenza critica proporzionata all’ atto da compiere, agli obblighi essenziali da assumersi e ai doveri coniugali che ne derivano proiettati nel futuro. La maturità affettiva comporta generalmente quella adeguata evoluzione degli istinti, degli affetti, dei sentimenti, della emotività che se sono turbati o inadeguati intaccano direttamente la volontà e possono privare della libera scelta interiore. Abbiamo così una mancanza di consenso libero (immaturità affettiva) e ponderato (immaturità di giudizio)” (**Bersini, F.**, “Il Diritto Canonico Matrimoniale.” (Torino, 1994), p. 97).*

Illi l-istess awtur, imbagħad ikompli jispjega dwar kemm irid ikun serju d-difett ta’ diskrezzjoni biex wieħed ikun jista’ jghid li hemm id-difett fil-kunsens u l-konsegwenti nullita’ taz-zwieg:-

“Se ci si chiede quale grado di discrezione di giudizio possa ritenersi proporzionato al matrimonio, rispondiamo anzitutto che, sia per la conoscenza intellettiva come per la deliberazione volitiva, dovrà essere maggiore di quello richiesto per peccare mortalmente e per stipulare gli altri contratti. Il motivo sta nel fatto che il consenso matrimoniale riguarda obbligazioni che si proiettano nel futuro ed è ordinato all’ assunzione di uno stato di vita che incide su tutta l’ esistenza con un contratto perpetuo e irriscendibile che comporta una serie di gravi obblighi ad esso inerenti. Per dare un valido consenso, non è sufficiente il grado di ragione col quale speculativamente uno sappia che cosa è il matrimonio; è necessaria la maturità di giudizio capace di ponderare in concreto i doveri e i diritti che uno deve assumersi per tutta la vita. In altri termini, è necessaria la discrezione non tanto per l’ atto in se, al momento di emettere il consenso, quanto per gli impegni che da quell’ atto derivano. Una discrezione che impegni per il futuro. Ovviamente si richiede una ponderazione degli impegni sostanziali del

matrimonio e non di tutto il suo valore etico, religioso, sociale, giuridico ed economico, altrimenti ben pochi sarebbero in grado di emettere un valido consenso. Ogni volta che i contraenti abbiano raggiunto l' eta prescritta dal legislatore per poter contrarre matrimonio, si presume che essi siano in possesso della debita discrezione di giudizio; tale presunzione, tuttavia, ammette prove in contrario. Pertanto, qualora si possa dimostrare, per qualsiasi motivo, la capacita` intellettuale e volitiva sopra descritta sia gravamente alterata o addirittura mancante, si dovrà ritenere che il vincolo matrimoniale sia nullo per difetto di discrezione di giudizio" (ibid. pp. 97-98).

Illi hawnekk il-Qorti, pero`, tixtieq tippreciza li ghazla libera, kunsens hieles, ghar-rabta taz-zwieg mhux sinonimu mal-kuncett ta' ghazla facili, u dan kif gja gie indikat fis-sentenzi fuq kwotati, tant li nghad li:-

"... ... se il soggetto non è in grado di superare [i] condizionamenti interiori, allora si dirà che la scelta di lui non è stata libera; lo sarà invece qualora pur pressato da tali impulsi provenienti dal proprio psichismo, da un' affettività non sufficientemente matura o anomala, e quindi anche di fronte a conflitti interiori, sarà stato capace di superarli, di dominarli razionalmente, di scegliere con autonomia In ogni caso, i nubenti debbono aver coscienza di assumere vere obbligazioni (e reciprocamente di concedere veri diritti) di creare cioè col matrimonio un patto che vincola a un comportamento idoneo e adeguato alla specifica società coniugale, sia nei riguardi dell'altra parte sia nei riguardi della prole" (**Pompedda, M.F., "Incapacità di Natura Psichica in Matrimonio Canonico: Fra Tradizione e Rinnovamento."** (Bologna, 1991), pp. 231, 233).

Illi kwantu għad-difett fil-kunsens dovut ghall-anomalija psikologika serja li tagħmilha mpossibbli għal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, il-ligi tagħna, bħad-dritt kanoniku (**Can. 1095 (3)**) tirrekjedi mhux semplici diffikulta` izda impossibbila` li wieħed jaqdi ossia jassumi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg. Inkapacita` jew impossibbila` vera f'dan il-kuntest hi

ipotizzabbi biss fil-prezenza ta' anomalija psikologika serja li, independentement minn kif wiehed jaghzel li jiddefiniha jew jiklassifikaha fil-kamp tal-psikjatrija jew tal-psikologija, tintakka sostanzjalment il-kapacita` "di intendere e / o di volere". "*L'incapacita` di assumere gli oneri essenziali della vita coniugale*", jghid il-Bersini, "*rende la persona inabile al matrimonio, anche nell' ipotesi ... che al momento di contrarre le nozze abbia avuto la discrezione di giudizio sufficiente per un valido consenso*" (op. cit., p. 99).

Illi ghal dak li jirrigwarda l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, din il-Qorti tifhem li, fin-nuqqas ta' definizzjoni jew indikazzjoni fil-Kap. 255, dawn l-obbligazzjonijiet essenzjali huma dawk li fis-socjeta` Maltija dejjem u nvarjabilment gew ritenuti bhala l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg.

Illi dawn huma "*the obligation concerning the conjugal act or carnal union, as bodily union and basis of procreation; the obligation of the community of life and love as an expression of the union between man and woman, mutual well-being, which is inseparable from the provision of an environment conducive to the reception and education of children; and the obligation to receive and bring up children within the context of a conjugal community. It is important to remember that these essential obligations must be mutual, permanent, continuous, exclusive and irrevocable so that there would be incapacity if one of the contracting parties should be, due to a psychological cause, incapable of assuming these obligations with these essential characteristics*" (Viladrich, P.J., op. cit., p. 687).

Illi tal-istess portata huma s-sentenzi "**Anthony Gaffiero vs Juanita Gaffiero nee' Sultana**" (P.A. (VDG) 17 ta' Novembru 2000 u "**Anna Galea vs John Walsh**", (P.A. (VDG) tat-30 ta' Marzu 1995). Inerenti, ghalhekk, f'dawn l-obbligazzjonijiet hemm l-obbligu tal-partijiet li jagħtu lilhom infuħom lil xulxin fit-totalita` tagħhom sabiex tigi stabbilita' bejniethom "*the community of life and love*".

Illi fl-ahharnett din il-Qorti tagħmel referenza għal dak li nghad fis-sentenza fl-ismijiet "**Nathalie O'Toole vs Patrick O'Toole**" (P.A. (N.A.) 25 ta' Marzu 2002) fejn ingħad li:-

"Il-kunsens moghti fiz-zwieg skond din l-istess gurisprudenza mhuwiex dak il-kunsens semplici rikjest fil-kuntratt in generali ghaliex il-kuntratt taz-zwieg huwa wieħed "sui generis" u ta' ordni pubbliku. Illi għalhekk il-partijiet f'kuntratt ta' zwieg mhux biss irid ikollhom il-kapacita' li jagħtu dak il-kunsens, izda li l-istess irid jigi moghti bl-iqtar mod liberu u xjenti għal dak kollu li tirrikjedi r-rabta taz-zwieg. Il-kuntratt taz-zwieg għandu jigi apprezzat mhux biss bl-ghajnejn oggettivi tal-ligi, izda jrid isib is-sinifikat tiegħu fir-relazzjonijiet ta' koppja u l-iskop aħħari taz-zwieg, cjo'e' li tnejn minn nies jagħtu lilhom nfushom lil xulxin ad eskluzjoni ta' kollox u kulhadd. Meta għalhekk għal xi ragħuni jew ohra dak il-kunsens ma jkunx gie moghti bil-konoxxenza shiha ta' dak li jgħib mieghu z-zwieg, allura jinholoq dubju kemm dak il-kuntratt matrimonjali huwa wieħed validu."

Illi kif ingħad fis-sentenza "**Al Chahid vs Mary Spiteri**" (P.A. (RCP) 5 ta' Gunju 2002) inoltre l-kunsens irid ikun wieħed tali li permezz tiegħu l-parti li tesprimih trid tkun konxja ta' l-obbligli, id-dmirijiet u r-responsabbiltajiet li ggib magħha l-hajja mizzewga bhal ma' huma l-elementi ta' unjoni permanenti, esklussiva w-irrevokabbili.

Illi dawn il-principji kollha gew kkonfermati f'diversi sentenzi mogħtija minn din il-Qorti nkluzi "**Maria Rita Calleja vs Mohamed Ben Mohamed Khemiri**" (P.A. (RCP) 17 ta' Frar 2000); "**Nicolai Balzan vs Simone Cremona**" (P.A. (RCP) 9 ta' Marzu 2000); "**Ousama Sadalah vs Doris Tanti**" (P.A. (RCP) 4 ta' April 2000); "**Josephine Gabriel vs Dr. Georg Sapiano et nomine**" (P.A. (RCP) 8 ta' Novembru 2000); **Josette Lungaro mart Jesmond Lauro vs Jesmond Lauro**" (P.A. (RCP) 1-1 ta' Frar 2001); "**Mazen Dadouch vs Maria Dadouch xebba Galea**" (P.A. (RCP) 22 ta' Marzu 2002); "**Albert Grech vs Josette Grech**" (P.A. (RCP) 30 ta' April 2002); "**Marco Tanti vs Catherine Azzopardi**" (P.A. (RCP) 30

ta' Mejju 2002); u “**Giulio Farrugia vs Raquel Anne Farrugia**” (P.A. (RCP) 29 ta' Mejju 2002) fost ohrajn.

Illi l-attrici bbazat t-talba tagħha anke' fuq il-provedimenti ta' l-artikolu 19 (1) (f) li min-naha l-ohra jipprovdi li zz-zwieg ikun null:-

“(f) jekk il-kunsens ta’ xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu jew ta’ xi wieħed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, jew tad-dritt ghall-att taz-zwieg”.

Illi dan is-sub-artikolu wkoll gie diskuss u ezaminat fis-sentenza “**Nicolai Balzan vs Simone Cremona**” minn din il-Qorti kif presjeduta (Cit. Nru. 1019/98/RCP – deciza fid-9 ta' Marzu 2000) u “**Mark Spiteri vs Susan Margaret Spiteri**” (P.A. (RCP) 27 ta' Frar 2001) u a skans ta' ripetizzjoni qed issir referenza ghall-principji hemm enuncjati. Illi inoltre fis-sentenza “**Theresa Taguri nee Spiteri vs Avukat Christopher Cilia et noe**” (Cit. Nru. 3130/96/NA – deciza P.A. (NA) fl-10 ta' Novembru 1999) gie ritenut illi:-

“Fl-interpretazzjoni ta’ dan is-sub-inciz gie ritenut mill-Qorti tagħna illi l-eskluzjoni pozittiva ma kellhiex neċċesarjament tirrizulta biss minn xi haga espressa direttamente izda setghet tigi espressa bl-imgieba ta’ xi parti fil-perjodu mmeddatament qabel u wara li jkun inkiseb l-istess kunsens”.

Illi tal-istess portata hija s-sentenza “**Josette Lungaro mart Jesmond Lauro vs Jesmond Lauro**” (P.A. (RCP) 1 ta' Frar 2001); “**Joseph Gabriel vs Dr. Georg Sapiano nomine**” (P.A. (RCP) 8 ta' Novembru 2000); “**Carmen El Shimi għa Tanti vs Ibrahim Mohamed Mohamed Ibrahim El Shimi**” (P.A. (NA) 20 ta' Gunju 2000); “**Mary Rose Abder Rahim vs Esam Abder Rahim**” (P.A. (NA) 31 ta' Mejju 2000); “**Ousama William Hfez Sadallah vs Doris Dalli**” (P.A. (RCP) 4 ta' April 2000) u “**Albert Grech vs Josette Grech**” (P.A. (RCP) 30 ta' April 2002 Cit Nru 793/01/RCP), u “**Joseph Mizzi vs Pauline Mizzi**” (P.A. (RCP) 1 t'Ottubru 2002 Cit Nru 50/02/RCP).

Illi l-attrici fl-ahharnett tagħmel ukoll referenza għas-subsinciz (h) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta li jinqara hekk kif gej:-

(h) “*jekk xi wahda mill-partijiet, ghalkemm ma tkunx interdetta jew marida, ma kellhiex fiz-zmien li sar iz-zwieg, ukoll minhabba raguni temporanja, setghat intelletwali jew ta' rieda bizzejjed biex jinholoq kunsens ghaz-zwieg*”.

Illi dan l-artikolu jitkellem dwar persuna, li ghalkemm mhux interdetta jew marida, ma kellhiex fiz-zmien li sar iz-zwieg, ukoll minhabba raguni temporanja, setghat intelletwali jew ta' rieda bizzejjed biex jinholoq kunsens ghaz-zwieg. Għalhekk, apparti interdizzjoni jew mard mentali, dan l-artikolu jinkludi wkoll stat mentali temporanju li jagħmilha mpossibbli għal persuna li jaġhti kunsens validu. Ezempji ta' dan hu jekk persuna tkun taht l-effett tax-xorb, tad-droga, jew ta' dipressjoni.

Illi **John R. Keating**, fil-ktieb tieghu “**The Bearing of Mental Impairment on the Validity of Marriage. An Analysis of Rotal Jurisprudence**” f'pagna 104 jaġhti dan l-ezempju:-

“Let us take the case of the man who has determined to marry a certain girl but to carry him through the ordeal, gets drunk and expresses consent in such a state. The marriage, if it is null, is null not because of insufficient internal will, but because the act of manifestation was not a human act, a juridical act, an act capable of juridically signifying a virtually persevering internal will”.

ii) APPREZZAMENT TAL-PROVI.

Illi l-partijiet izzewgu civilment fit-22 ta' Novembru 2002, meta l-attrici li hija Maltija kellha 21 sena u l-konvenut li huwa mwieleed il-Libja kellu 22 sena. Illi l-attrici tixhed li hija Itaqqhet mal-konvenut biss f'Awissu ta' l-istess sena, izda wara dak in-nhar l-istess konvenut kellu xi jghid ma' persuna Maltija u gie akkuzat quddiem il-Qorti kriminali u skond l-istess attrici l-konvenut għamel tlett (3) xhur il-

habs; tghid li gie mressaq quddiem il-Qorti Magistrati presjeduta mill-Magistrat Tonio Micallef Trigona u anke kien akkuzat li kien Malta bla permess ghaliex kienet skaditlu l-visa biex joqghod hawn Malta.

Illi kien ghalhekk li saqsa lill-atrīci sabiex tizzewgu sabiex jkun jista' joqghod Malta, u l-istess atrīci accettat. Tghid "*qalb dan il-genn kollu ddecidejna li nizzewgu biex forsi nevitaw li jigi deporat. Bla preparamenti ta' xejn u minghajr m'ghidt xejn lill-genituri tieghi zzewwigna. Izzewwigna waqt li hu kien għadu l-habs u fil-fatt ingħata permess sabiex ikun jista' johrog mill-habs u jmur ir-Registru Pubbliku. Hekk sar u wara li zzewwigna Taufeg rega' lura l-habs*".

Illi minkejja dan kollu jidher li l-istess konvenut gie deportat izda xorta wahda komplet il-proceduri sabiex l-istess konvenut jigi awtorizzat jghix hawn Malta ghaliex kienu mizzewga bil-mod indikat u dan il-permess jidher li hareg mat-tlett xhur minn meta kien mkecci minn Malta. L-konvenut ried il-flus mingħand l-attrīci sabiex jigi Malta u l-attrīci hekk għamlet u kif gie krew post ix-Xaghjra u kien hawn biss li qalet lill-genituri tagħha li kienet izzewget lill-konvenut. Izda hija tirrakonta li l-konvenut kien dejjem fis-sakra tant li kellhom jitilqu minn fejn kienet joqghodu minħabba li huwa gieled mas-sid il-kera. Hija kienet tagħtih il-flus minn dak li kienet jagħtuha l-genituri tagħha. Hu beda' jsir vjolenti u kellhom jiccaqalqu minn post ghall-iehor, tant li l-ewwel marru Wied il-Għajnej u wara marru Haz-Zabbar, izda l-istess konvenut beda' jzied fis-swat fuq l-attrīci u wara li heddidha b'sikkina l-attrīci marret għand ommha.

Illi l-omm ikkonfermat kif l-istess bintha izzewget bil-mohbi tagħhom u saret taf biss meta qaltilha li kienet sejra mid-dar. Tghid:-

"Jiena ma stajtx nemmen dak li kont qed nisma u wisq inqas stajt naccetta li t-tifla zzewgithu ghax kienet thassritu meta kienet ser ikeccuh minn Malta".

Illi I-istess xhud ikkumentat fuq il-marki ta' vjolenza li kienet tara fuq l-attrici u dan baqa' jsehh sakemm bintha ammettiet li kienet vittma ta' vjolenza domestika u marret lura d-dar ta' ommha. In-nanna ta' l-attrici kkonfermat li ghalkemm l-attrici kienet titkellem magħha u kienet vicin tagħha qatt ma' qaltilha li kienet izzewget lill-konvenut, tant li saret taf biss b'dan mingħand omm l-attrici. Tghid I-istess Paulina Pantalleresco fuq din l-affari li:-

"Jiena stagibt hafna b'dan li qaltili Teresa ghaliex A, kif diga' ghidt kienet tigi tarani kwazi kuljum u qatt ma qaltili li zzewget. Lil dan il-Libjan qatt ma' kienet laqqghatni mieghu. Kienet qaltili biss illi kienet bdiet toħrog mieghu pero' ma tatni xejn x'nifhem illi kien hemm xi haga serja bejniethom....."

Illi minn dan kollu jidher li dan kien zwigieq ta' konvenjenza intenzjonat sabiex I-istess konvenut ikun jista' jghix Malta u fil-fatt jidher car li I-istess konvenut issimula l-kunsens tieghu ghaz-zwieg ghaliex qatt ma' kien lest jew impenjat sabiex jghix ta' ragel mizzewweg u fil-fatt ipprofitta ruhu mill-attrici b'kull mod, anke billi ssugetta ghall-vjolenza domestika u theddid, tant li I-istess attrici fil-ftit zmien li ghexet mieghu, ma felhitux izjed u kellha litteralment tħarrab minnu. Jidher car li I-istess konvenut ma kienx animat f'din l-ghaqda minn xi emozzjoni ta' mhabba izda biss b'egoismu sabiex jisserva bl-attrici sabiex jghix hawn Malta jew ikun jista' jghix hawn Malta u għalhekk il-kunsens tal-konvenut kien vizzjat abbażi ta' **I-artikolu 19 (1) (f) tal-Kap 255.**

Illi min-naha l-ohra l-attrici zzewget lill-konvenut sabiex tħinu joqghod hawn Malta u ma' hemm l-ebda dubju li I-istess attrici kienet infattwata bil-konvenut u wriet immaturita' gravi ghaliex mara ma tidholx għal għaqda permanenti u dejjima taz-zwieg għal din ir-raguni ta' konvenjenza jew kif qalet hija ghaliex thassret lill-konvenut li kien ser jitkeċċa minn Malta u għalhekk il-kunsens ta' l-attrici kien vizzjat abbażi ta' **I-artikolu 19 (1) (d)** u dan peress li l-attrici f'dak iz-zmien kienet qed isofri b'nuqqas serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju li għamilha mpossibbli ghaliha li f'dak il-mument tat il-kunsens tagħha taz-zwieg

tifhem u tapprezza l-elementi essenziali taz-zwieg u ghalhekk minhabba dak premess anke il-kunsens tagħha kien hekk vizzjat.

III. KONKLUZJONI.

Illi ghalhekk għal dawn il-motivi, din il-Qorti, **taqta'** u **tiddeciedi**, billi fil-kontumac ja tal-konvenut, **tilqa' t-talba attrici** biss fis-sens hawn deciz b'dan illi:-

1. Tiddikjara null u bla effett ghall-finijiet u effetti kollha tal-ligi z-zwieg kontrattat bejn il-kontendenti fit-22 ta' Novembru 2002 u dan ghaliex il-kunsens ta' l-attrici kien vizzjat abbazi ta' **I-artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta** filwaqt li dak tal-konvenut kien vizzjat abbazi ta' **I-artikolu 19 (1) (f) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta**.

Bl-ispejjez jinqasmu bin-nofs bejn il-partijiet.

Moqrija.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----